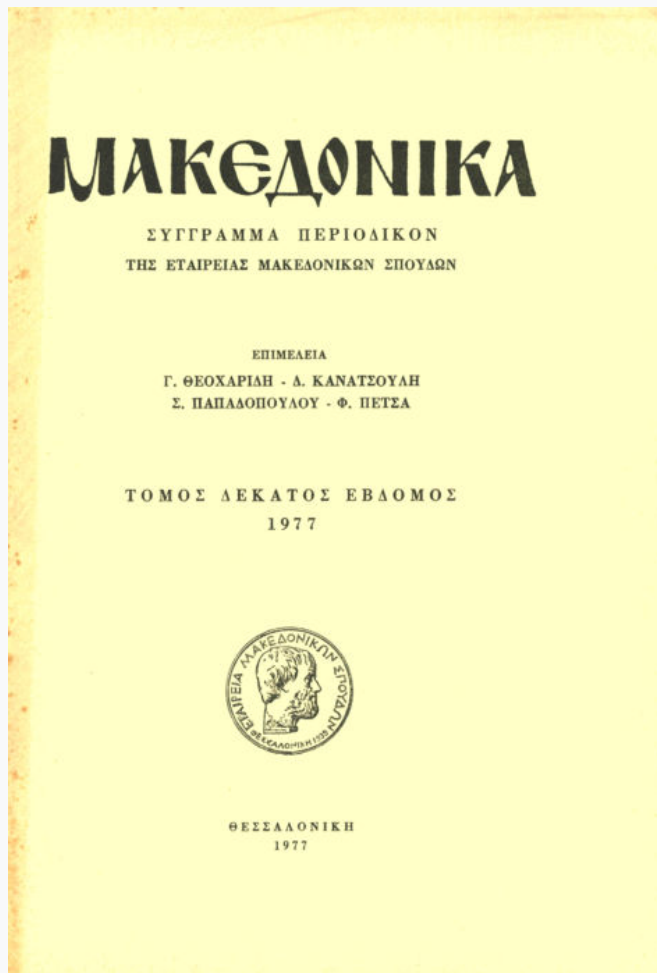

Μακεδονικά

Τόμ. 17, Αρ. 1 (1977)

Δημητρίου Ιωάν. Καμπασακάλη, Ιστορία της Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη)

Αθαν. Αγγελόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.389](https://doi.org/10.12681/makedonika.389)

Copyright © 2015, Αθαν. Αγγελόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγγελόπουλος Α. (1977). Δημητρίου Ιωάν. Καμπασακάλη, Ιστορία της Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη). *Μακεδονικά*, 17(1), 467–468. <https://doi.org/10.12681/makedonika.389>

ἐν Τήνῳ ἱερὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας διατηρήθη ὡς ἱερὸν προσκύνημα τῶν ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξων, 2 ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ιδιόκτητα, 23 ἀνήκον ὡς μετόχια εἰς μοναστήρια ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εὐρισκόμενα καὶ 152 διατηρήθησαν ἐν λειτουργίᾳ· σύνολον 593. Ἐπὶ τῇ βάσει ποίων στατιστικῶν δεδομένων δίδεται ὁ ἀριθμὸς αὐτός: Ἀσχέτως, πάντως, τῶν ἀνωτέρω ἀσφαειδῶν, τὰ πράγματα στατιστικῶς δὲν ἀλλάσσουν, ἔχοντες ὡς βάσιν τὸ ὑπ' ἀρ. 23/19 Αὐγούστου 1833 ἔγγραφο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Σχιματικῆς τότε (ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1833) Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας».

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστοριογραφία εὐγνωμονεῖ τὸν φιλόπονον συγγραφέα διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ πλήρωσιν τοῦ τεραστίου τούτου κενοῦ ἐιδικώτερον εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτον διαφωτίζεται ἀκριβέστερον ἐπὶ τῆς μοναστηριακῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1976.

Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δημητρίου Ἰωαν. Καμπασακάλη, Ἱστορία τῆς Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη), Θεσσαλονικὴ 1974, σελ. 240.

Ὁ συγγραφεὺς, διδάσκαλος τοῦ Μελισσοχωρίου, μᾶς δίδει διὰ πρώτην φοράν, κατὰ ἓνα πληρέστερον τρόπον, στοιχεῖα περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Μπάλτζας εἰς τὸ πρῶτον μέρος (σ. 11-172) καὶ περὶ τοῦ λαογραφικοῦ πλούτου τοῦ χωρίου τούτου εἰς τὸ δεύτερον μέρος (σ. 175-240) τῆς ἐργασίας του.

Γενικῶς, ἡ προσφορὰ τοῦ συγγραφέως εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀξίεπαινος ὡς πρώτη προσπάθεια ἀποκαταστάσεως εἰς σύνολον τῆς Ἱστορίας, τῆς κοινωνικῆς, τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς τόσον ζωντανῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Μπάλτζας, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας.

Ἰδιαίτερα καὶ ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἀναδίπλωσιν μιᾶς ἀγνώστου ἀκόμη πτυχῆς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονικῆς διὰ τῆς ἠλεγμένης συλλογῆς ἀξιολογῶν στοιχείων ἐξ ἐπιζώντων εἰσέτι Μακεδονομάχων, τοὺς ὁποίους καὶ μνημονεῦει παραθέτων συγκεκριμένα βιογραφικὰ περὶ αὐτῶν στοιχεῖα.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων διεκρίθησαν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα οἱ κάτωθι Μακεδονομάχοι: Ἀστέριος Ντάρος, Δημήτριος Τουντούρης, Γεώργιος Γκαγκάσης, Δημήτριος Λίγδας, Ἀθανάσιος Σταυρούδης, Ἀθανάσιος Ἀδάμος, Χρυσόστομος Σοφρᾶς, Δημήτριος Βλάχος, Δημήτριος Παπαρόδης, Ἀνδρέας Λίγδας, Ἀστέριος Σταυρούδης, Δημήτριος Τσιοτάνης καὶ Πασχάλης Κούτσουρης.

Ἐπιθυμῶ νὰ κάμω τρεῖς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ βοηθήσουν, ὅπως ὀλίποτε τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος ἔργου εἰς τὰς περαιτέρω ἐρεῦνας του ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

Πρῶτον, ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς κοινότητος θὰ διαφωτισθῇ πληρέστερον, ἐάν, ἐιδικώτερον ὡς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Δαλματίας Βενέδικτον Κραλιδῆν (Kraljević), καταγόμενον ἐκ Μπάλτζης, ληφθῶν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐκτενέστερα βιογραφικὰ καὶ ἄλλα περὶ αὐτοῦ στοιχεῖα, τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὸν β' τόμον τῆς Ἱστορίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Dj. Slijerčević (σ. 573-591), ὡς καὶ ὀρισμένα προσωπικὰ αὐτοῦ ἀντικείμενα, ἐκτεθειμένα εἰς τὸ μουσεῖον τῆς μητροπόλεως Δαλματίας εἰς Šibenik, τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω πρὸ ἐτῶν εἰς ἐπιτόπιον ἐρευνᾶν μου εἰς Δαλματίαν, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ νῦν μητροπολίτου Δαλματίας Στεφάνου.

Δεύτερον, η πληροφωρία του συγγραφέως (σ.18), ότι το χωρίον ήριθμει άνω των 4.000 κατοίκων κατά τας άρχάς του 20ου αιώνος, ελέγχεται άνακριβής, διότι, συμφώνως πρός άπογραφών των χωρίων της επαρχίας Θεσσαλονίκης του 1911, πρωτοβουλία της μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, η Μπάλτζα είχε, τό 1911, 446 οικίας, 996 άρρενας και 979 θήλειες, σύνολον δηλαδή κατοίκων 1975 (βλ. 'Ιστορικόν 'Αρχείον Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Φάκελ. 936).

Τέλος, άξιόπιστον άρχαιακόν ύλικόν περί της περιοχής αυτής Θεσσαλονίκης, όπου τά χωρία: Μπάλτζα, Μπαλάφτσα, Δαούτ-Μπαλή, Νεοχωρούδα, Γραδεμπόριον, 'Ασβεστοχώρι, Δουδουλάρ, Λιγκοβάνη και Σωχός, άπόκειται εις τους φακέλους 537, 538, 539β, 539δ, 540β, 541α, 543, 933, 934, 1050, 1051, 1052, 1056 και 1057 του προμνημονευθέντος άρχείου, τό όποϊόν άξιοποιούμενον θά διεφώτιζεν επί πλέον την κοινοτικήν, την εκκλησιαστικήν, την εκπαιδευτικήν και την έν γένει έθνικήν κατάστασιν του νευραλγικού τούτου γεωγραφικού διαμερισματος της Θεσσαλονίκης κατά τό β' ήμισυ του 19ου αιώνος μέχρι των βαλκανικών πολέμων.

'Ιδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΛΟΣ

Γ. Καφταντζή - Θ. Τενεκετζή, 'Η Ιστορία της 'Ηρακλείας Νομού Σερρών και Λαογραφικά 'Ηρακλείας, Σέρρες 1973, σελ. 297.

'Όπως ή «'Ιστορία της Μπάλτζας» του Δ. Καμπασακάλη, ούτω και ή «'Ιστορία της 'Ηρακλείας» των Γ. Καφταντζή - Θ. Τενεκετζή έρχεται νά πληρώση κενόν εις την ιστοριαν των ελληνικών πόλεων και κοινοτήτων της Μακεδονίας κατά την περίοδον της τουρκοκρατίας. Έν προκειμένω, δίδεται συνολική και όσον τό δυνατόν πληρεστέρα εικόν της Ιστορίας εις τό πρώτον μέρος της έργασίας (σ. 9-248) και του λαογραφικού πλούτου εις τό δεύτερον μέρος αυτής (σ. 249-297) της ζωντανής επί τουρκοκρατίας ελληνικής κοινότητος Τζιουμαγιάς (νύν 'Ηρακλείας), του καζά Δεμίρ-Ισάρ εις τό σαντζάκιον Σερρών.

Θά έξάρω τά σημεία εκείνα της έργασίας, τά αναφερόμενα εις την κοινοτικήν, την εκπαιδευτικήν, την εκκλησιαστικήν και την έθνικήν κατάστασιν της ελληνικής κοινότητος Τζουμαγιάς επί τουρκοκρατίας, τά όποια, έξ άλλου, είναι και τά πλέον ένδιαφέροντα. Τό δεύτερον μέρος συγγραφέν υπό του Θ. Τενεκετζή, δέν θά με άπασχολήση λόγω άναρμοδιότητος.

Κοινότης Τζουμαγιάς. Μέχρι του 1894 τό ελληνοβλαχικόν στοιχείον Τζουμαγιάς, έγκατασταθέν εκεί περί τά τέλη του 18ου και τας άρχάς του 19ου αιώνος εκ Δυτικής Μακεδονίας και 'Ηπείρου, ήτο διηρημένον εις δύο συνοικισμούς, άναγωνισζόμενους ό εις τόν άλλον, τόν Αύγουστον όμως του 1894 διά του «Κανονισμού της ελληνικής όρθοδόξου κοινότητος Δζουμαγιάς-Βαϊρακλή», επικυρωθέντος υπό του Οίκουμεινικού Πατριάρχου, έπήλθεν ή συνένωσις των δύο τούτων συνοικισμών μέ λιαν θετικά άποτελέσματα διά την επιβίωσιν του αυτόθι ελληνικού στοιχείου. Τό κείμενον του ένδιαφέροντος τούτου κανονισμού δημοσιεύεται τό πρώτον εις την παρούσαν έργασίαν, ως μία μοναδική πηγή διά την κατάστασιν του ελληνισμού της περιοχής αυτής (σ. 81-88), όπως ούτος προβάλλει μέσφ του κοινοτικού και εκκλησιαστικού καθεστώτος της περιόδου αυτής. 'Ο κανονισμός άποτελείται άπό 9 άρθρα, ύπογραφόμενα άπό 68 άντιπροσώπους, αί ύπογραφαί των όποιων βεβαιούνται υπό του μητροπολίτου Μελενίκου Κωνσταντίνου (1894-1899). 'Η σημασία της ίδρύσεως της νέας κοινότητος Τζουμαγιάς, μέ ένα κανονισμόν άνατακρινόμενον εις τας τότε περιστάσεις, ύπήρξε μεγάλης σπουδαιότητος διά την άντιμετώπισιν ιδίαι των ξένων προπαγανδών εις την 'Ανατολικήν Μακεδονίαν.